

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Göteborgs universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete gymnasieskolan i undervisningsämnet **samhällskunskap**.

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Både i självvärderingens del 1 och 2 ska det framgå vad som är gemensamt för inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete i gymnasieskolan samt vilka skillnader som finns. Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömaregruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om en inriktning (årskurs 7-9 eller gymnasieskola) omfattas, eller 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om två inriktningar omfattas (årskurs 7-9 och gymnasieskola). Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

På Ämneslärarprogrammet strävar vi efter att studenterna ska verka i en komplett akademisk miljö. Såväl i ämneskurser och examensarbetskurser som i UVK- och VFU-kurser har en stor andel undervisande lärare en doktorsexamen.

Av lärartabellen framgår att 250 lärare och doktorander deltar i utbildningen i de sju ämnen som granskas. Volymen återspeglar det faktum att ämneslärarutbildningen vid GU är en av landets största, såväl till studentantal som till erbjudna ämnen som vi har examenstillstånd för (se Beskrivning i del 1). Antalet studenter i respektive ämne skiljer sig dock åt och detta påverkar förstås utbildningens utformning. I större ämnen läser lärarstudenterna särskilda kurser medan samläsning med andra utbildningar sker i ämnen med färre studenter. Ämnesstudier inklusive VFU ges alltid vid den institutionsmiljö som har bäst förutsättningar att uppnå bredd och djup i aktuellt skolämne. I några ämnen förstärks den pedagogiska kompetensen genom samverkan med lärare från utbildningsvetenskapliga fakulteten eller genom adjungering av verksamma lärare.

Flera institutioner medverkar i utbildningen för blivande lärare i samhällskunskap. Framställningen kommer dock att fokusera på statsvetenskapliga institutionen, eftersom denna institution är ansvarig för utbildningen i samhällskunskap och har flest medverkande lärare. Visionen hos Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet när det gäller undervisning är att erbjuda utbildning av högsta akademiska och pedagogiska kvalitet och som dessutom har tydlig relevans för arbetsmarknaden. Institutionen har som tydlig målsättning att vara en komplett akademisk miljö där de akademiskt anställda både har forskande och utbildande arbetsuppgifter. Genom att alla som forskar också är lärare och alla som är lärare också forskar blir utbildningen en gemensam angelägenhet för hela institutionen och utbildning och forskning berikar varandra. Genom denna målsättning motverkas också strukturer där vissa anställda bara undervisar eller bara forskar. Under 2017-2018 hade totalt 75 av 83 akademiskt anställda personer undervisningsuppdrag vid någon av statsvetenskapliga institutionens utbildningsämnen på grund- och avanceradnivå.² Av dessa är 75 personer är 15 professorer, 27 universitetslektorer, 5 biträdande lektorer, 3 forskarassistenter, 6 postdoktorer och 18 doktorander. Av de 76 personerna som undervisar på institutionen är majoriteten tillsvidareanställda och det är också dessa personer som står för den största delen av undervisningen. I genomsnitt undervisar en professor vid statsvetenskapliga institutionen 20 procent medan motsvarande andel för en universitetslektor/biträdande universitetslektor är 33 procent. Omvänt är forskningstiden, externa medel inräknat, i genomsnitt 62 respektive 55 procent för professorer och lektorer. Bland den undervisande personalen som är disputerade (N 58 enligt lista från datalagret) uppfyller 26 personer eller 45 procent kraven på formell pedagogisk behörighet (HPE101, 102 och 103) och 64 procent har läst eller validerat de två första av de

---

² Av de åtta anställda som inte undervisade på grund- och avancerad nivå är 3 st professorer varav en är tjänstledig, en är prefekt på heltid, och en som helt handleder/undervisar på forskarutbildningen, 1 postdoktor och 4 doktorander.

tre behörighetsgivande högskolepedagogiska kurserna. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att den formella pedagogiska kompetensen skulle kunna vara högre men att det sammantaget är få lärare som helt saknar formell eller validerad högskolepedagogisk behörighet. Dessutom skaffar sig alltfler lärare pedagogisk behörighet genom dessa högskolepedagogiska kurser.

Ovanstående innebär att det finns goda förutsättningar för att kurserna inom ämneslärarprogrammet kan bemannas med kompetenta lärare på både kort och lång sikt. Lärarlaget inom samhällskunskap kommer dels från statsvetenskapliga institutionen, dels från institutioner där övriga delar av samhällskunskapen återfinns (sociologi och arbetsvetenskap, nationalekonomi, ekonomisk historia, journalistik och masskommunikation, kulturgeografi, globala studier). Vi vill här också framhålla det väl etablerade samarbetet med Institutionen för pedagogik och pedagogisk profession (IDPP) där vi har en överenskommelse om samarbete när det gäller personal till ämnesdidaktik och VFU-kurser. Detta tillför en mycket viktig kompetens till utbildningen. I dagsläget är drygt 30 olika lärare engagerade i kurserna. Majoriteten av de undervisande lärarna är tillsvidareanställda, vilket vi menar främjar en stabil och långsiktig planering. Kurserna bemannas i ett samarbete mellan utbildningsansvarig, studierektor och kursansvarig, vilket underlättar för att vi i möjligaste mån ska kunna bemanna kurserna med de lärare som är mest lämpliga. När det gäller lärare från andra institutioner samråder studierektor med studierektorerna vid dessa institutioner. Vi strävar efter att lärare med adekvat kompetens när det gäller både forskningsinriktning och pedagogisk erfarenhet ska bemannas i kurserna. Vi anser också att det är viktigt att alla lärare är medvetna om studentgruppens framtida profession och de krav detta ställer på utbildningen. Denna ambition återspeglas både i rekrytering och i att studierektor har samtal med alla nya kursansvariga för att informera om utbildningen. Kursansvariga lärare deltar i en heldagskonferens för våra lärarutbildningar under vårterminen och ett kortare möte på hösten, något som vi anser är gynnsamt för den generella kompetensen när det gäller att undervisa blivande lärare. Bland lärare som undervisar i mindre utsträckning och som därför inte finns i personallistan återfinns välrenommerade forskare som t ex professor Bo Rothstein, som har en föreläsning om statsvetenskap på samhällskunskap 1, och professor Jon Pierre som examinerar examensarbete 2. Kurserna för blivande ämneslärare samläses inte med övriga studenter utan ges som separata kurser. Utifrån ett bemanningperspektiv är detta inget problem på grund av den goda tillgången till kvalificerade lärare. Emellertid innebär detta att inga "samordningsvinster" kan göras med övriga kurser. Budgeten för lärarutbildningen är alltså separat från andra utbildningar, vilket innebär att den ekonomiska tilldelningen på kurserna blir något mindre jämfört med de ämnen där sådan samläsning kan göras.

Vår slutsats är att statsvetenskapliga institutionens generellt höga kompetens när det gäller akademisk personal, där såväl lärare från denna institution som lärare på medverkande institutioner rekryteras på ett medvetet sätt, gör att vi bedömer personalsituationen som mycket god på kort och lång sikt. Vår bedömning är vidare att antalet lärare matchar utbildningens volym väl och att det finns många forskande lärare som har lämplig kompetens att undervisa på kurserna. Något som är viktigt att bibehålla och utveckla är ett fortsatt och utökat samarbete med personer med anknytning till professionen. Särskilt viktigt är att säkerställa att ämnesdidaktikerna från IDPP utgör en integrerad del av lärarlaget, något som vi bedömer fungerar väl redan i nuläget. För att få kontinuerliga utvärderingar av samarbetet avser utbildningsansvarig proprefekt och studierektor att även fortsättningsvis regelbundet ha kontakt med motsvarande funktioner på IDPP.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Den generella texten ovan gäller även för inriktningen 7-9. Denna inriktning startade först HT17. Hittills har tre ämneskurser och två VFU-kurser givits för denna grupp. De två första kurserna i samhällskunskap samläses till sin helhet med gymnasieinriktningen. Den tredje kursen samläses till hälften, medan den andra hälften består av en komprimerad version av den kurs som ges som femte kurs för inriktning gymnasiet, med samma lärare.

Specifikt för gymnasieskolan

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Programmet arbetar aktivt för att ämnesdidaktik och metodik ska vara en integrerad del av ämnesstudierna och att det ska finnas ämnesdidaktisk forskning på institutionerna. Förutom att det stärker professionsperspektivet så har det fått till följd att många kurser utvecklats speciellt för lärarstudenterna.

Den professionsinriktade miljön stärks ytterligare genom medverkan av doktorander vid forskarskolan Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning (CUL). CUL-doktorander finns på varje fakultet som medverkar i Ämneslärarprogrammet. Behörig att söka till forskarskolan är den som har lärarexamen. Flera CUL-doktorander genomför del av tjänst i ordinarie skolverksamhet och forskningsfrågorna har i regel ett tydligt ämnesdidaktiskt fokus. CUL-doktorander bidrar till att stärka den ämnesdidaktiska forskningens plats i utbildningen och kan fungera som förebilder för studenter som är intresserade av att söka forskarutbildning.

Statsvetenskapliga institutionens vision när det gäller såväl vetenskaplig verksamhet som utbildning är att denna skall vara av högsta kvalitet. Som framgår i avsnittet under rubriken "Personal" så arbetar institutionen utifrån en målsättning om att vara en komplett akademisk miljö där de akademiskt anställda både är forskare och lärare. Institutionen kan generellt beskrivas som mer forskningstung än undervisningstung, men det finns samtidigt en tydlig koppling mellan forskningsmiljöerna och undervisningen i och med att alla ledande forskare också återfinns i undervisningen. Totalt finns ungefär 80 pågående forskningsprojekt vid institutionen, med stor ämnesmässig variation. En mindre, men ändå framgångsrik forskningsmiljö, är den som bedrivs om utbildningens effekter på medborgarnas deltagande i politiken, deras kunskapsnivåer och deras medborgardygder. Målet när det gäller kurserna i samhällskunskap är att samtliga lärare ska vara aktiva forskare och företrädesvis inom de områden som kursen behandlar så att studenterna får ta del av aktuell forskning på området.

Här följer några exempel som visar hur målet uppfylls genom koppling mellan forskning och utbildning. Docent Andrea Spehar, som forskar inom området EU och Europa samt migration, är kursansvarig för samhällskunskap 3 för gymnasiet (Europa, stat, region) och för den ena delkursen på samhällskunskap 3 för 7-9-lärare med samma innehåll. På samma kurs undervisar Fil Dr Linda Berg som är föreståndare för Centrum för Europaforskning vid GU. Den femte kursen i samhällskunskap, Global utveckling och mänskliga rättigheter, leds av Professor Ulf Bjereld (statsvetenskapliga institutionen) som under många år forskat inom internationell politik och Fil Dr Robin Biddulph (kulturgeografi) som forskar inom området utvecklingsstudier. En del av denna kurs ges också inom samhällskunskap 3 för 7-9. Professor Henrik Ekengren Oscarsson, Sveriges ledande forskare inom området väljare och demokrati, är ansvarig för samhällskunskap 6 som behandlar forskningsmetoder och analysperspektiv och han föreläser även på området "Väljare och val" på samhällskunskap 2. Professor Maria Oskarson och Fil Dr Anna Bendz är ledande välfärdsvetenskapsforskare och ansvarar tillsammans för ett moment om välfärdsstaten på samma kurs. När det gäller inslag på kurserna som kräver annan vetenskaplig kompetens än statsvetenskap, säkerställer vi kopplingen mellan vetenskap och utbildning genom att engagera lärare från relevanta institutioner. Här

kan nämnas att kursansvarig för den delkurs inom samhällskunskap 4 som är inriktad på sociologi är Fil Dr Sofia Persson från institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, GU, som har en grundlärarexamen och skrev sin avhandling om läraryrkets uppkomst och förändring i Sverige. Momentet om medier och demokrati på samhällskunskap 1 bemannas av forskare från Institutionen för journalistik, media och kommunikation. Delkursen i nationalekonomi på samhällskunskap 2 bemannas av nationalekonomiska institutionen för att säkerställa kopplingen mellan forskning och utbildning på det området.

Vår slutsats är att den vetenskapliga miljön och sambandet mellan forskning och undervisning är en styrka inom utbildningen. Den forskning som kommer studenterna tillgodo genom medverkande lärare har genomgående en god koppling till det som studenterna sedan ska undervisa om i skolan. Till exempel ska såväl gymnasielärare som lärare i 7-9 kunna undervisa om EU/Europa, internationella relationer/mänskliga rättigheter, välfärdsstaten och mediernas roll i samhället. Det kan också konstateras att det finns tillräckligt många forskare/lärare som arbetar med undervisningsuppdrag vid läraryrkesprogrammen för att det ska finnas en aktiv diskussion om vad det innebär att undervisa blivande lärare. Detta är också något som alltid uppmärksammas på de årliga utbildningskonferenserna, dit yrkesverksamma lärare har bjudits in för att berätta om sin verksamhet. Dessa lärare har även medverkat i viss utsträckning i utbildningen. Docent Henrik Friberg-Fernros, som har grundskole- och gymnasielärarexamen, är vidare mycket aktiv i undervisningen och är för närvarande kursansvarig för LGSH2G (examensarbete 1) och för kärnkursen K20G. Dessutom är samarbetet med ämnesdidaktiker från institutionen för didaktik och pedagogisk profession är viktigt för att åstadkomma en professionsinriktad miljö. Vi anser emellertid att det vore önskvärt om fler personer med anknytning till lärarprofessionen arbetar inom kurserna, Vi planerar därför att under den kommande treårsperioden utöka samarbetet med aktiva lärare så att de kan medverka i utbildningen på fler sätt än idag, för att stärka den professionsinriktade miljön.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Såväl den vetenskapliga och den professionsinriktade miljön är identisk för gymnasiet och 7-9, men exemplen ovan är i nuläget enbart applicerbara när det gäller samhällskunskap 1, 2 och 3.

Specifikt för gymnasieskolan

Samhällskunskap 4, 5 och 6 samt examensarbete 1 och 2 är specifika för gymnasieinriktningen i nuläget. De exempel som nämns ovan för dessa kurser är därför specifika för gymnasiet men den vetenskapliga och den professionsinriktade miljön är identisk för gymnasiet och 7-9.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – inledning

Ämneslärarprogrammet är en komplex utbildning som bedrivs vid 17 kursansvariga institutioner. För att ge en överblick för nyantagna studenter och medarbetare finns en programguide. I denna beskrivs bland annat programmets uppläggning och hur progression och sammanhang skapas mellan programmets olika kursstyper. Programguiden kompletterar utbildningsplanerna, i vilka examensmål och studiegångar presenteras.

För att säkerställa att samtliga studenter, oavsett ämnen och inriktning, ges möjlighet att uppnå examensmålen har programrådet tagit fram så kallade ramkursplaner för VFU-kurser och examensarbetskurser (se bilagor). Ramkursplanerna, som innehåller bland annat kursmål och examinationsformer, har utarbetas genom kollegial samverkan i programrådet och är gemensamma för samtliga ämnen. Med ramkursplanerna som grund säkerställer utbildningen former för examination och gemensamt innehåll inom VFU- och examensarbetskurser i samtliga ämnen.

Programrådet har även utarbetat bedömningskriterier för de båda examensarbetena. Genom programrådets uppbyggnad, där samtliga 17 kursansvariga institutioner och studenter för de båda inriktningarna finns representerade, har ramkursplaner och bedömningskriterier en bred förankring. Dessutom har undervisande lärare haft möjlighet att påverka bedömningskriteriernas utformning i samband med kollegiala konferenser. Under 2018 har programrådet även utformat en gemensam praxis för examination av självständiga arbeten. Detta arbete påbörjades i samband med en inventering av hur kompletteringar av självständiga arbeten hanterades på programmet. Inventeringen visade på relativt skilda praktiker. I vår gemensamma praxis formuleras rekommendationer inte bara för hanteringen av kompletteringar, utan också för bedömning av uppsats, opposition och försvar samt omexaminationer. Samtliga dokument är tillgängliga för både medarbetare och studenter på GU:s webbsidor.

För närvarande pågår ett arbete att ta fram gemensamma bedömningskriterier för VFU-kurserna. Arbetet leds av en av programrådets fyra fokusgrupper (se Beskrivning i del 1), VFU-gruppen, som består av programrådsledamöter, studentrepresentanter och VFU-handläggare. Utkast till nya bedömningskriterier kommer att diskuteras i samband med nästa programkonferens, som har temat "Att bedöma lärarstudenters yrkesskicklighet".

Programrådet har därmed en god överblick över utformning av VFU-kurser och examensarbetskurser. När det gäller kärnkurs skrivs och revideras kursplaner i dialog med programledare. På så sätt har programledare möjlighet att granska kursmål i relation till examensmål även för dessa kurser. Ett viktigt hjälpmedel i detta arbete är programmets målmatris. I målmatrisen framgår vilka examensmål som fokuseras i de nio kärnkurserna, i de fyra VFU-kurserna och i de två examensarbetskurserna. När kursplaner revideras kan vi med målmatrisen kontrollera hur det påverkar studenternas möjlighet att uppnå examensmålen och vid behov göra justeringar.

Vid GU ansvarar ämnesinstitutionerna för ämneskurser, examensarbetskurser och VFU-kurser. På så sätt har institutionerna ett helhetsperspektiv där ämne och profession samverkar i studenternas utbildning. Upplägg och progression i ämnet beskrivs för studenter och medarbetare i ämnesguider, som respektive ämne utarbetat. I ämnesguiderna beskrivs även hur högskolans ämne relaterar till motsvarande skolämne. Ämnesguiden presenteras för studenterna på Ämnesstudiernas dag, en introduktion till ämnesstudierna som infaller terminen innan studenterna startar sina ämnesstudier.

Till varje kurs finns en kursguide. Där beskrivs innehåll, undervisningsformer och bedömning. Kursguiden utgör den sista länken i kedjan av studieguider: programguide – ämnesguide – kursguide.

För att säkerställa att examensmålen fokuseras också i ämneskurserna uppmanas samtliga kursansvariga att relatera kursens lärandemål till programmets examensmål, som en del av kursrapporten för respektive kurs. Det sker genom att kursansvarig lärare listar vilka examensmål som behandlas i kursen.

Nedan finns en tabell över kurserna i samhällskunskap i den ordning de finns i studiegången, där det framgår hur varje kurs relaterar till examensmålen. När det gäller utbildningen med inriktning 7-9 antogs den första kullen studenter HT17. De har gått de tre första kurserna samt två VFU-kurser. De två första kurserna samläses i sin helhet med inriktningen mot gymnasiet. Den tredje kursen samläses till hälften med gymnasiet, till hälften består den av en variant av den kurs som gymnasieinriktningen läser som femte kurs (LGSH50). Samhällskunskap 4 läser de inte förrän HT20, kursen är därför i ett planeringsstadium. L9/LGSH10 och 20 är delade i två delkurser om 7,5 hp vardera, liksom LGSH40. Kurserna ges separat för lärarstudenterna, ingen samläsning med andra studentgrupper sker alltså. Vi anser att separata kurser för lärarstudenterna har en fördel i att upplägget på kurserna kan anpassas på ett tydligt sätt till studenternas kommande profession.

Tabell 1: Förteckning över kurserna i samhällskunskap och hur de relaterar till examensmålen.

Kurskod 7-9	Kurskod Gy	Hp	Kursnamn	K1	K3	F2	F4	F5
L911SH	LG11SH	4,5	Verksamhetsförlagd utbildning 1					x
L9SH10	LGSH10	15	Grundläggande samhällsvetenskapliga perspektiv	x		x	x	x
L9SH20	LGSH20	15	Jämförande ekonomi och politik	x		x	x	
L9SH30		15	Samhällskunskap 3 för 7-9	x		x	x	
	LGSH30	15	Europa, stat, region	x		x	x	
L921SH	LG21SH	7,5	Verksamhetsförlagd utbildning 2				x	x
	LGSH40	15	Individ, grupp, samhälle	x	x	x	x	x
	LGSH50	15	Global utveckling och mänskliga rättigheter	x		x	x	x
	LG31SH	7,5	Verksamhetsförlagd utbildning 3				x	x
	LGSH2G	15	Självständigt arbete 1	x	x	x		
	LGSH65	15	Forskningsmetoder och analytiska perspektiv	x	x	x		
	LG41SH	10,5	Verksamhetsförlagd utbildning 4			x	x	x
	LGSH2A	15	Självständigt arbete 2	x	x	x		

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i årskurs 7–9** ska studenten visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.
1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Samhällskunskap är ett blockämne och består därför av flera olika akademiska discipliner. De större ämnen som ingår i samhällskunskap är statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi. Dessutom ingår i våra kurser internationella relationer/globala studier, medie- och kommunikationsvetenskap, ekonomisk historia och kulturgeografi. Kurserna i samhällskunskap avspeglar ämnets karaktär. Studenterna ges bredd, i bemärkelsen att de uppräknade ämnena ingår, och fördjupning – men snarare när det gäller vissa teman än i samtliga ämnen eftersom det inte är möjligt att, inom ramen för de antal poäng som utbildningen omfattar, få en bredd med kvalitet samtidigt som alla delar fördjupas. I den första kursen LGSH10/L9SH10 (läses gemensamt av 7- 9 och gymnasiet) introduceras de stora perspektiven, statsvetenskap, ekonomi och sociologi. Dessa ämnen fördjupas sedan under utbildningen. Många kurser innehåller komponenter av flera ämnen, medan andra delkurser har ett särskilt fokus på ett ämne (framförallt delkurs 2 i L9/LGSH20, som i sin helhet ägnas åt nationalekonomi, och delkurs 1 i LGSH40 som ägnas helt åt sociologi). Ett centralt begrepp inom samhällskunskap är demokrati och såväl gymnasielärare som 7-9-lärare förväntas kunna undervisa om detta. I sin roll blir samhällskunskapsläraren därmed en viktig förmedlare av skolans demokratiska uppdrag., Vi väljer här att exemplifiera hur K1 uppfylls genom att följa detta begrepp genom kurserna. Generellt innebär upplägget att studenterna bygger på den grundläggande kunskapen som de får i de första två kurserna med fördjupade perspektiv inom mer specifika områden. Kraven på att kunna problematisera och analysera olika aspekter av demokrati och demokratisering utifrån vetenskapliga teorier höjs efter hand. Den första delkursen i samhällskunskap 1 (L9/LGSH10), introducerar samhället som objekt för idéhistorisk analys och forskning. Ett centralt kursmål är att ”redogöra för och problematisera teorier om politisk makt, medborgarskap och rättvisa”. Genom kursen ska studenterna få förtrogenhet med grundläggande samhällsvetenskapliga begrepp, förmåga att urskilja och reflektera över olika samhällsuppfattningar och samhällsperspektiv samt förmåga att förstå och delta i samhällsdebatten. Detta görs genom undervisningsmoment med forskande lärare från statsvetenskap, sociologi och ekonomisk historia. Bland annat får studenterna diskutera gränserna för statsmakten och olika demokratimodeller på det statsvetenskapligt inriktade seminariet. I den andra delkursen, ”Demokrati i teori och praktik”, fokuseras den moderna representativa demokratis funktionssätt och det breda perspektivet från delkurs 1 fördjupas. Ett centralt kursmål är att kunna beskriva olika politiska system med särskild tonvikt på demokratin, dess institutioner och konsekvenser. Studenterna tränas i att reflektera över olika politiska system och diskuterar olika demokratiinstitutioner samt förutsättningar för demokratisering. Kursen behandlar även konsekvenser av dessa demokratiinstitutioner. Delkursen behandlar vidare massmedia i ett demokratiperspektiv.

Samhällskunskap 2 (L9/LGSH20) består av två delkurser, varav den första behandlar svensk demokrati. Centrala kursmål är att redogöra för centrala begrepp inom den svenska parlamentarismen och kunna förklara den svenska välfärdsmodellens organisation samt att kunna återge huvuddragen i Sveriges politiska historia. Delkursen innebär en fördjupning i relation till samhällskunskap 1 genom att problematisera specifikt den svenska demokratin. Den svenska demokratis historiska framväxt relateras till samtida demokratiska institutioner, vilka också problematiseras i relation till olika grupper, t.ex. klass, etnicitet, genus. I det seminarium som är kopplat till dessa föreläsningar får studenterna formulera förslag på en fiktiv grundlagsutredning och diskutera och presentera frågor om exempelvis fördelning av makt mellan riksdag, regering och lokalt självstyre. I ett specifikt moment på kursen behandlas välfärdspolitik som en central del av den svenska demokratiska modellen. Detta moment utvecklas för närvarande till en flipped classroom-modell, där undervisningen sker i ALC-sal. Samhällskunskap 3 (LGSH30 samt första delen av L9SH30) syftar till att problematisera politiska såväl som ekonomiska möjligheter och begränsningar i ett europeiskt perspektiv. Ett centralt kursmål är att ”beskriva, förklara, problematisera och analysera flernivådemokratis framväxt och utveckling inom Europa”. Kursen innebär därför både en breddning av demokratitemat genom att diskutera flernivådemokrati och en fördjupning genom att

kunskaperna från tidigare kurser byggs på. Ett av de två obligatoriska seminarierna på kursen behandlar frågan "Är kritiken mot avsaknaden av demokrati inom EU befogad?" och studenterna får därmed tillämpa sina förvärvade kunskaper om demokrati i ett nytt sammanhang. Samhällskunskap 4 (Individ, grupp, samhälle och politik) består av två delkurser. Den andra delkursen problematiserar teorier om politik, makt, medborgarskap och rättvisa. I centrum står frågan om hur staten bör och kan förhålla sig till medborgarna i ett demokratiskt och mångkulturellt samhälle. Kursmålet härvidlag är att kunna "redogöra för och problematisera teorier om politisk makt, medborgarskap och rättvisa". Kursen behandlar politiskilosofiska perspektiv på demokrati och medborgarskap och ger således en fördjupad kunskap om demokratins idémässiga grund och normativa frågeställningar om vad den demokratiska staten bör göra och hur relationen till medborgarna bör se ut. I den femte kursen (LGS50) behandlas aktuell forskning inom internationell politik, mänskliga rättigheter, internationell ekonomi samt hållbar utveckling. Demokratisering analyseras med fokus på centrala aktörer och institutioner. Här fokuseras alltså ett globalt perspektiv, med demokratiseringsprocesser som ett centralt tema. Kursen uppmärksammar bland annat problem som kan uppstå när teorier om utveckling och demokratisering skall appliceras i en konkret verklighet och i olika former av lokala sammanhang. Kraven på förmåga att analysera konkreta fall utifrån teorier ökar, och denna analytiska förmåga examineras bland annat genom en längre essä-uppgift. Förutom att en progression sker när det gäller kunskap om demokratin och dess villkor, sker också en progression genom att studenterna efter hand får fördjupade kunskaper när det gäller att problematisera och analysera utifrån vetenskapliga perspektiv. Frågeställningarna om demokrati kopplas även till de ämnesdidaktiska momenten i kurserna. Exempelvis ska studenterna inom ämnesdidaktiken i samhällskunskap 3 arbeta fram en översiktlig planering av ett ämnesinnehåll – som i detta sammanhang rör EU och det europeiska samarbetet - för en elevgrupp där studenterna ska anknyta till de teman som kursen behandlar.

Sammanfattningsvis kan vi visa på att kunskapen om ett för blivande samhällskunskapslärare centralt begrepp som demokrati både breddas och fördjupas genom våra kurser samt att vetenskapliga perspektiv på demokrati är genomgående i kurserna. Slutsatsen är att detta är ett gott exempel på en styrka i våra kurser i förhållande till examensmålet. Vi menar att kursernas innehåll ger studenterna relevanta och viktiga kunskaper om demokrati och att vi, genom en systematik i breddning och fördjupning samt genomtänkta examinationer som även knyter an till ämnesdidaktiken, förhoppningsvis ger studenterna självförtroende i att de kan sitt ämne och att de kan förmedla det till sina elever. Samhällskunskap är emellertid en utmaning i relation till målet eftersom det till sin natur innehåller många olika akademiska ämnen. Det är därför svårt att tillgodose både bredd och djup inom hela området inom ramen för utbildningen. Någon form av urval måste göras och vi ska även fortsättningsvis kunna argumentera tydligt för varför vi väljer ut vissa delar för både bredd och fördjupning samt vara medvetna om vad det är vi i så fall väljer bort.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Inriktningen startade HT17. Hittills har tre ämneskurser och två VFU-kurser givits för denna grupp. De två första kurserna i samhällskunskap samläses till sin helhet med gymnasieinriktningen. Den tredje kursen samläses till hälften, medan den andra hälften består av en komprimerad version av den kurs som ges som femte kurs för inriktning gymnasiet, med samma lärare. Progressionen som beskrivs ovan gäller för 7-9, fram till samhällskunskap 3. Övriga kurser som är specifika för 7-9 är ännu inte planerade i detalj eftersom samhällskunskap 4 inte ges förrän hösten 2020.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Mål 2 är tydligt framskrivet såväl i de båda examensarbetskurserna som i de båda UVK-kurserna inom temaområdet "Vetenskapsteori och forskningsmetodik, utvärdering och utvecklingsarbete". En utmaning för vår utbildning är att få olika typer av kurser att hänga samman. Framförallt gäller detta för UVK-kurser och kurser som ämnesinstitutionerna ansvarar för. När det gäller mål 2 har vi därför försökt knyta de båda kärnkurserna K50G och K81A till varsitt av de båda examensarbetena. Konkret innebär det att K50G bland annat har undervisning om forskningsöversikten som genre, och att K81A har undervisning om vetenskapliga metoder, användning av data, tolkning av resultat samt forskningsetiska frågor.

Både vetenskapsteori och relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet behandlas var för sig i två olika kurser på den utbildningsvetenskapliga kärnan, närmare bestämt i kurserna LGK50G samt LGK81A, vars innehåll behandlas i del 1 av denna självvärdering. Vi menar att det är rimligt att vi i samhällskunskap prioriterar metod snarare än dessa båda områden. Såväl vetenskapsteori som relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är ämnesövergripande stoff som följaktligen inte skiljer sig i väsentlig utsträckning mellan de olika ämnen som ingår i ämneslärarutbildningen. Därför är det rimligt att dessa områden behandlas i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Variationen mellan olika ämnen är däremot större när det gäller vetenskapliga metoder något som i sin motiverar varför vi behandlar det i samhällskunskap. Att studenter tillägnar sig goda metodkunskaper är ett prioriterat mål för undervisningen generellt vid statsvetenskapliga institutionen. Detta genomsyrar också utbildningen av samhällskunskapslärare. Målet är att examinera samhällskunskapslärare som både kan konsumera och producera forskning. För att nå detta mål strävar vi efter en tydlig progression i undervisningen om metod. Följaktligen introducerar vi vetenskaplig metod redan i samhällskunskap 1 i form av en övning där studenterna ges möjlighet att pröva teoretiskt grundade hypoteser på en autentisk databas. I samhällskunskap 2 introduceras studenterna i förhållandet mellan vetenskapsteori och metod på ett mer teoretiskt plan och i de därpå följande kurserna ges studenterna möjlighet både att skriva alster av vetenskaplig karaktär i form av text essäer (LGSH 50) och att tillgodogöra sig vetenskaplig litteratur i form av artiklar i allt högre grad. En god grund är därför lagd när vi sedan möter studenterna i självständigt examensarbete 1 (LGSH2G). I denna kurs är lärandemålen specifikt metodologiskt orienterade, exempelvis ska studenterna efter kursen kunna visa "kännedom om den vetenskapliga processens delar och helhet" samt ha färdigheter och förmåga att "explicitgöra metod". Med det senare avses färdigheter och förmåga att kunna specificera och motivera metodval givet den forskningsfråga som det vetenskapliga arbetet utgår från. I kursen ges inledningsvis grundläggande undervisning om metod med syftet att ge studenterna färdigheter och förmåga att författa en vetenskaplig text under kursen. Denna uppsats utgår från en forskningsfråga och den innehåller de teori- och metodval som man behöver göra i

en "vanlig" uppsats, men den rymmer inte en empirisk undersökning. LGSH65 (samhällskunskap 6) är den huvudsakliga metodkursen i samhällskunskap och den bygger på och kompletterar LGSH2G. Målet är att studenterna enligt lärandemålen ska förvärva förmågan att tillämpa "några av de vanligaste forskningsmetoderna inom samhällsvetenskap", samt kunna "värdera hur valet av metod samt övriga faktorer i forskningsprocessen präglar det vetenskapliga arbetet och hur det påverkar de slutsatser det är möjligt att dra av en undersökning". Kursen behandlar de insamlingsmetoder som krävs för att kunna göra en empirisk undersökning. Vidare behandlas i denna kurs såväl kvantitativa metoder – både för undersökningar med ett stort antal analysenheter (deskriptiv statistik) och experimentella studier – som kvalitativa metoder i form av intervjuer och textanalys. Vår erfarenhet är att denna kurs, tillsammans med LGSH2G, ger studenterna redskap att självständigt kunna genomföra ett examensarbete i den sista samhällsvetenskapliga kursen, LGSH2A. Färdigheterna utvecklas under kursen genom handledning av lärare som alla har disputerat och som därmed har egen forskarfarenhet.

I samhällskunskap har vi lärandemål om kunskap och färdigheter i kvantitativ och kvalitativ metod genomgående i hela utbildningen och vi har prioriterat detta stoff i förhållande till kunskap om vetenskapsteori respektive relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vår slutsats är att detta är ett styrkeområde. Även om vi anser att det är motiverat (se ovan) att prioritera kunskap om metod i första hand, så ska vi som ett utvecklingsområde under kommande kurskonferenser i samhällskunskap utvärdera om vi ska införa undervisningsmoment om vetenskapsteori och relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Exempelvis skulle man kunna göra det i en inledande föreläsning på metodkursen (LGSH65).

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Studenterna läser tillsammans med gymnasieläroarsstudenterna på de två första kurserna i samhällskunskap, ovan nämnda L9/LGSH10 och 20. Det finns inget specifikt för 7-9-inriktningen när det gäller detta mål i de kurser som hittills har givits (samhällskunskap 1-3).

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Mål 3 behandlas på ett mer generellt utbildningsvetenskapligt plan i kärnkurserna K41G, K50G och K81A, och på ett ämnesdidaktiskt plan, framförallt i examensarbetskurserna men även i VFU4. De examensarbeten som skrivs på programmet, såväl på grundläggande som på avancerad nivå, förväntas utgå från frågeställningar som är knutna till ett ämnesdidaktiskt eller utbildningsvetenskapligt forskningsfält. Det är viktigt att ämneslärarprogrammets studenter kan använda ämnets teoretiska verktyg och metoder för att beforska skolan. Att hitta denna ingång i de självständiga arbetena har krävt en omställning på ämnesinstitutionerna från ett mer strikt ämnesfokus till ett ämnesdidaktiskt fokus.

Den förmåga som avses i detta examensmål är i hög grad av generisk karaktär. Det innebär att oavsett om det rör sig om "egna och andras erfarenheter" eller "forskningsresultat" så är det i stor utsträckning en och samma förmåga som krävs för att studenterna ska kunna "kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera". Emellertid tillkommer ett element i denna förmåga när tillämpningen rör forskningsresultat, eftersom man då också måste ha förvärvat metodologiska kunskaper. Detta innebär i sin tur att om studenterna tränas i att självständigt kunna tillvarata, systematisera och reflektera över forskningsresultat så kommer också dessa förmågor att utvecklas. Vi menar att detta förhållande motiverar det faktum att vi i våra kurser främst fokuserar på att träna studenternas förmåga visavi forskningsresultat snarare än visavi egna och andras erfarenheter. Emellertid behandlas detta examensmål med avseende på egna och andras erfarenheter inom VFU-kurserna, och mer specifikt i den lärandeaktivitet som kallas praxisseminarier. I synnerhet görs detta i VFU4 (LG41SH), där ett lärandemål just är att "analysera och på ett kritiskt och självständigt vis bedöma egna och andras erfarenheter", men också i tidigare VFU-kurser återfinns lärandemål som behandlar förmågan att reflektera över egna erfarenheten. Vidare strävar vi efter en progression i utvecklandet av denna förmåga, vilket främjar uppfyllelsen av examensmålets krav på en fördjupad förmåga.

Redan i den första kursen i samhällskunskap, LG/L9SH10, har vi ett lärandemål som anknyter till detta examensmål: studenterna ska efter kursen kunna "uppvisa förståelse av vetenskaplig reflektion och kritiskt förhållningssätt, inklusive källkritik". I den efterföljande kursen, LG/L9SH20, eftersträvar vi att konsolidera och utveckla denna förmåga genom seminarier där studenternas gruppvis ska "kritiskt diskutera och reflektera kring specifika frågeställningar med utgångspunkt från olika vetenskapliga artiklar". Och i en senare kurs i studiegången, LGSH50, adderas komplexitet genom att detta förhållningssätt också ska relateras till normativa frågor. Enligt ett lärandemål ska studenterna förhålla sig kritiska "på ett vetenskapligt sätt kring normativa frågor av relevans för internationell politik". I

slutskedet av studenternas samhällskunskapsstudier har vi två kurser som mer specifikt behandlar metod, LGSH2G och LGSH65. I den förstnämnda kursen återfinns ett lärandemål som överlappar med ovan nämnda examensmål. Efter kursen ska nämligen studenterna kunna "visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata relevanta forskningsresultat". Flera av kursens lärandeaktiviteter är relaterade till detta mål. Inledningsvis introduceras studenterna i metod genom föreläsningar som varvas med interaktiva seminarier. Därefter följer tre föreläsningar som introducerar tre specifika och utbildningsvetenskapligt relaterade forskningsfält med tillhörande vetenskaplig litteratur. Syftet är att studenterna ska använda sina förvärvade metodologiska förmågor för att tillvarata och kritiskt reflektera över forskningsresultat av utbildningsvetenskaplig relevans. Därefter ska studenterna i resterade del av kursen själva författa en vetenskaplig rapport (som närmare beskrivs i redogörelsen som är relaterad till K3) med utbildningsvetenskaplig relevans. Denna har beskrivits närmare under granskningsmål 2. Vi menar att LGSH2G innebär en progression i förhållande till tidigare kurser genom framförallt lärandeaktiviteter som främjar tillgången av förmågor i metod. Det faktum att rapporten ska vara utbildningsvetenskapligt relevant innebär också att dessa lärandeaktiviteter bidrar till "utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik". I samhällskunskap 6 är syftet att studenternas metodologiska förmågor både ska fördjupas och breddas. Målet är att studenterna inte endast ska kunna tillämpa metod utan också förvärva "förmåga att kritiskt värdera forskning", vilket är en progression i förhållande till LGSH2G. I och med den avslutande kursen "Examensarbete 2 (LGSH2A) fullbordas progressionen. Följaktligen innehåller denna kurs ett lärandemål som helt överlappar med examensmålet där studenterna ska "visa fördjupad färdighet att kritiskt och självständigt tillvarata relevanta forskningsresultat, utforma problemformulering, tillämpa vetenskapliga metoder, genomföra självständig undersökning, dra slutsatser och därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnet, ämnesområden och ämnesdidaktik". Den lärandeaktivitet genom vilken denna färdighet ska förvärvas på kursen är undervisning i form av handledning. Det faktum att alla handledare på kursen är disputerade och därmed har egen forskarerfarenhet främjar uppfyllandet av detta lärandemål.

Man kan konstatera att undervisningen i samhällskunskap behandlar ovan nämnda examensmål i både substans- och metodkurser. Som vi har konstaterat tidigare behandlar vi denna förmåga främst visavi forskningsresultat, på ett sätt som gör att slutsatsen är att detta är ett styrkeområde, men i mindre utsträckning visavi egna och andras erfarenheter vilket därmed är att betrakta som ett utvecklingsområde. Även om vi menar att en sådan prioritering är motiverad, kommer vi under de kommande två åren att kartlägga i vilken utsträckning vi behandlar detta examensmål relativt egna och andras erfarenheter i tillräcklig utsträckning, och därefter diskutera i lärarlaget inom vilka kurser som vi kan förstärka undervisning relaterad till detta mål.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Studenterna läser tillsammans med gymnasielärostudenterna på de två första kurserna i samhällskunskap, ovan nämnda L9/LGSH10 och 20. Det finns inget specifikt för 7-9-inriktningen när det gäller detta mål i de kurser som hittills har givits (samhällskunskap 1-3).

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Förmågan att tillämpa didaktik, ämnesdidaktik och metodik får studenterna möjlighet att utveckla framförallt under sina fyra VFU-kurser. VFU-kurserna har en tydlig progression som vi på programmet beskriver som undersökande VFU, genomförande VFU och syntetiserande VFU. Även ämneskurserna innehåller övningar och examinationer där studenterna ges möjlighet att använda sitt didaktiska och ämnesdidaktiska kunnande, till exempel i samband med att de konstruerar och simulerar undervisningsupplägg och gör lektionsplaneringar. Inom ramen för kärnkurser förs också allmänna didaktiska resonemang om bland annat konstruktiv länkning och bedömning samt om hur undervisningen kan möta eleverns skilda behov.

Den ämnesdidaktiska inriktning i Samhällskunskap som påbörjas i den första kursen (L9/LGSH10) fortsätter under hela utbildningen i såväl VFU-kurser och ämneskurser som kärnkurser. Vid en första introduktion problematiseras samhällskunskap som skolämne genom att dess bakgrund, syfte och plats i den svenska skolan behandlas. Inledningsvis handlar det också om att studenterna tidigt lär sig att reflektera över de didaktiska grundfrågorna – dvs. vad, varför, för vem och hur – i relation till undervisning och lärande. Vi strävar efter att de lärare som möter studenterna på den första kursen också ingår i det ämnesdidaktiska lärolaget som ansvarar för alla ämnesdidaktiska inslag under deras utbildning. Lärarna arbetar också för närvarande i VFU-kurserna och kommer att möta och bedöma studenterna under samtliga VFU-kurser. Denna kontinuitet gör det möjligt för lärare och studenter att skapa förtroendefulla relationer, vilket är en styrka i upplägget. Detta underlättar också möjligheterna att skaffa sig kunskap om studenternas utveckling och progression vilket i sin tur främjar en rättvis bedömning. I de fall lärare byts ut, strävar vi efter en fortsatt kontinuitet genom en strukturerad övergång och samtal mellan avgående och tillträdande lärare.

Under den första ämneskursen bekantar studenterna sig med styrdokumentet och de olika ämnesplanerna/kursplanerna i skolämnet samhällskunskap. De får också reflektera över hur en autentisk databas kan användas i en klassrumssituation. Under ett seminarium får de möjlighet att presentera vilka huvudområden som bör finnas med i undervisningen i samhällskunskap. Vi lägger stor vikt vid att tänka "form blir innehåll", d v s att studenterna presenterar sina uppgifter muntligt och att de alltid får respons på sitt "framträdande". Det vi responderar på är studenternas förmåga att redan i detta tidiga stadium av utbildningen tillämpa didaktik och metodik. En sådan positionsbestämning är värdefull, eftersom vi därmed kan bedöma i vilken utsträckning vi kan erfara en progression i denna förmåga över tid. I den andra kursen samhällskunskap (L9/LGSH20) ska studenterna utforma en lektion i den mest grundläggande kursen samhällskunskap (1a1) på gymnasieskolan alternativt i samhällskunskapskursen i åk 9 i

grundskolan. I utformandet av denna lektion ska studenterna utgå från ämneskursens innehåll samt från skolans styrdokument. Till ett uppföljande seminarium förbereder studenterna en kort presentation som hålls för övriga deltagare i seminariegruppen. Presentationen ska vara i form av en introduktion av ett arbetsområde/tema inom ramen för en lektion. Här ökar kraven på didaktisk medvetenhet och metodik eftersom uppgiften består i att presentera en metodiskt genomförbar och didaktiskt genomtänkt lärandeaktivitet på gymnasieskolan alternativt årkurs 9, vilket är mer krävande än uppgiften på den första kursen. Under ämneskurs 3 (L9/LGSH30,) fortsätter vi arbeta med planering av undervisning utifrån kursens specifika innehåll som i huvudsak är relaterat till EU. I kursen ingår också ett moment där studenter undersöker och planerar olika möjliga fältuppgifter. Momentet knyter an till kursens ämnesinnehåll och förbereder också studenterna för LGSH50-kursens internationella perspektiv.

I den fjärde kursen i samhällskunskap (LGSH40), "Individ, grupp och samhälle", fokuserar vi på bedömningsmomentet ur ett ämnesdidaktiskt perspektiv. Studenterna ska konstruera en arbetsuppgift för elever som är kopplad till tematiken på ämneskursen. Studenterna ska vidare kunna redovisa på vilket sätt de planerar att elevens resultat på arbetsuppgiften speglar kunskapskraven samt vilken undervisning i tid och omfattning som skall leda fram till examinationen. I den avslutande substanskursen, LGSH50, fördjupar vi oss ytterligare i bedömningsmomenten genom att använda oss av Skolverkets bedömningsstöd i samhällskunskap. Studenterna gör egna bedömningar av autentiska elevsvar som vi sedan jämför med Skolverkets bedömningar. På detta sätt möjliggörs en progression i studenternas förmåga att göra bedömningar av elevens kunskaper. På ett uppföljande seminarium diskuteras möjligheter att arbeta medvetet med olika typer av bedömning. Undervisningen i ämnesdidaktik på denna kurs avslutas med en kritisk granskning av läroboken "Internationella relationer" som flitigt används på Sveriges gymnasieskolor. En av författarna, Ulf Bjereld är lämpligt nog kursledare för LGSH50 Granskning av läromedel är en nyttig ämnesdidaktiskt orienterad övning, där förmågan att förhålla sig kritisk då man ska välja undervisningsmaterial tränas.

Ämnesdidaktiken låg tidigare som en strimma i samtliga ämneskurser, där momenten inom ämnesdidaktik var tidsmässigt utspridda genom kursen. Hösten 2017 initierades ett utvecklingsarbete om ämnesdidaktik och en arbetsgrupp bestående av studenter, ämnesföreträdare och ämnesdidaktiker tillsattes. Ett resultat av gruppens arbete är att ämnesdidaktiken nu ligger sammanhållen under cirka en vecka i flera av kurserna (övriga kommer att följa 2019 och 2020). Syftet är att stärka kopplingen mellan den givna kursens ämnesinnehåll och ämnesdidaktiken.

Sammanfattningsvis får studenterna genomgående i kurserna möjlighet att träna på och examineras i förmågan att tillämpa ämnesdidaktik och metodik som krävs för undervisning inom samhällskunskap. Slutsatsen är att ämnesdidaktiken sammantaget är väl kopplad till målet och täcker in stora delar av vad det innebär att undervisa i samhällskunskapsämnet. Själva ämnet problematiseras på olika sätt utifrån såväl litteratur som styrdokument och studenternas erfarenheter. En nyckelkompetens för blivande lärare är förmågan att möta elever med i vid mening olika bakgrunder och de ämnesdidaktiska momenten kan utvecklas ytterligare med avseende på skolans olika förutsättningar. VFU-handledarna är viktiga personer härvidlag och kan engageras mer genom att de bjuds in som exempelvis föreläsare och workshopledare och genom att de ämnesdidaktiska uppgifterna i högre grad genomförs på VFU-skolorna. Detta är ett utvecklingsområde som ämnesdidaktikerna som arbetar i kurserna kommer att ansvara för, i samråd med studierektor och kursansvariga lärare, och en diskussion om upplägget kommer att påbörjas under 2019.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Studenterna läser tillsammans med gymnasielärostudenterna på de två första kurserna i samhällskunskap, ovan nämnda L9/LGSH10 och 20. Det finns inget specifikt för 7-9-inriktningen när det gäller detta mål i de kurser som hittills har givits (samhällskunskap 1-3).

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Mål 5 hanteras framförallt i de fyra VFU-kurserna. När det gäller studentens förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning synliggörs progressionen tydligt i ramkursplanerna. Till exempel förväntas studenten i VFU1 kunna planera, genomföra och utvärdera pedagogiska aktiviteter med stöd av sin VFU-handledare, i VFU2 i dialog med sin VFU-handledare och i VFU3 såväl kollegialt som självständigt.

Progressionen består i att lärandemålen för VFU-kurserna blir mer krävande i både kvalitativt och kvantitativt hänseende. Lärandemålen blir kvantitativt mer krävande genom att studenterna behöver planera och genomföra allt fler pedagogiska aktiviteter i takt med deras studier. Följaktligen innehåller den första VFU-kursen ett lärandemål där endast en pedagogisk aktivitet ska planeras och genomföras. Istället är betoningen i denna första kurs på att studenterna ska göra observationer av den pedagogiska miljön. I de därpå följande kurserna (VFU2-4) är lärandemålet istället att flera pedagogiska aktiviteter ska genomföras. I VFU2 ska studenterna planera och genomföra minst fem undervisningsaktiviteter medan studenterna i VFU3 förutsätts ansvara för undervisning motsvarande en tredjedels heltidstjänst. I VFU4 ska studenterna ansvara för undervisning motsvarande en halvtidstjänst.

Det äger också rum en progression i kvalitativt hänseende mellan kurserna. I den första VFU-kursen är det övergripande målet att studenten ska påbörja en process mot att utveckla sin läraridentitet. Studenten ska, som nämnts ovan, planera, genomföra och utvärdera en pedagogisk aktivitet med stöd av sin VFU-handledare. I VFU2 är målet att studenten ska utveckla sin förmåga att planera och genomföra undervisning i samhällskunskap. Tillsammans med sin VFU-handledare ska studenten planera och genomföra men också utvärdera pedagogiska aktiviteter. Detta görs bland annat i form av en skriftlig inlämningsuppgift där studenterna utifrån sin genomförda undervisning både ska redogöra för syftet med undervisningen och utvärdera utfallet av den.

I VFU3 läggs fokus på handlingskompetenser i form av förmågan att analysera, utvärdera och dokumentera elevers lärandeprecision. Den inlämningsuppgift som ingår i kursen består i att genomföra en bedömning av elevernas kunskaper - i form av ett muntligt seminarium eller ett skriftligt prov. I den skriftliga inlämningsuppgiften ska den konkreta bedömningen diskuteras men också valet av examinationsform och med dess för- och nackdelar. I denna övning tränas studenternas förmåga att planera och genomföra undervisning, men följligen också förmågan att utvärdera den för att på så sätt kunna utveckla den pedagogiska verksamheten.

I den fjärde och sista VFU-kursen är syftet att de kunskaper och förmågor som studenten har utvecklat under utbildningens tidigare delar ska syntetiseras. De genomgångna utbildningsvetenskapliga kärnkursernas tematik, tillsammans med kunskap i samhällskunskap och ämnesdidaktik, omsätts i denna kurs i undervisning. I kursen görs en praktisk nära prövning av studenternas förmåga till pedagogiskt ledarskap och ämnesdidaktisk fördjupning. Vidare prövas studenternas förståelse av sociala relationer, av konflikthantering och av elevers individuella utvecklingsbehov samt studenternas kunskap om skolans styrning, värdegrund och organisation. I centrum är alltså den skickliga samhällskunskapsläraren som lyckas syntetisera sin kunskap för att sedan också omsätta den i konkret undervisning.

Sammanfattningsvis är vår slutsats att vår utformning av VFU-kurserna främjar studenternas förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning. Det som vi däremot behöver fokusera mer på är undervisning om hur denna förmåga kan användas för att utveckla den pedagogiska verksamheten i övrigt. Bland annat vill vi i kommande kurskonferenser lyfta frågan om hur lärare i skolan kan använda sin didaktiska förmåga för att bidra till att utveckla den pedagogiska verksamheten i skolan.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Det finns inget specifikt i de två VFU-kurser som hittills finns för inriktningen.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Jämställdhet tas explicit upp framförallt i LGSH40 delkurs 1, "Individ och samhälle", som är inriktad på sociologi. Ett av lärandemålen gäller att "redogöra för och problematisera teorier om social stratifikation och social ojämlikhet baserad på klass, kön och etnicitet". Ett annat lärandemål formuleras på följande sätt: "tillämpa, integrera och kommunicera förvärvade teorier och begrepp om hur social stratifikation villkorar individers och grupperns handlingsmöjligheter". Kön och genus behandlas i delkursens föreläsningar, i kurslitteratur, vid workshoppar och vid litteraturseminarier. Kön återkommer som en röd tråd inom kursen, tillsammans med andra sociala stratifikationsordningar som klass och etnicitet. Det innebär att kön/genus relateras till maktordningar och intersektionella perspektiv på samhället i stort, till uppväxtvillkor (utbildning och familj), som grund för identitet, gruppbildning och mobilisering, samt till kriminalitet (brottsutsatthet och brottslighet). Framför allt fokuseras kön/genus i relation till identitet, gruppbildning och mobilisering, utifrån en kursbok om sociologi av Giddens och Sutton, samt texter av Skeggs (ur *Att bli respektabel*), Connell (ur *Maskuliniteter*), Persson (om läraryrket ur ett historiskt perspektiv och särorganisering baserat på kön) samt Rothstein ("De som inte har, inte älskar och inte är"). Kursens lärandemål om kön/genus examineras muntligt vid litteraturseminarier, samt genom avslutande skriftlig hemtentamen där kön/genus ingår som del i behandling.

När det gäller jämställdhet i bemärkelsen jämn representation i lärarkåren, är utvecklingen att könsfördelningen blir allt mer jämn när det gäller kursansvar. Av de 14 personer med kursansvar inom samhällskunskap år 2018 är 5 kvinnor och 9 män, men under 2019 kommer det att vara 7 kvinnor och 7 män. Av de som undervisar i kurserna är idag (VT18 och HT18) 11 kvinnor och 20 män. Detta ger en andel på 35 % kvinnliga lärare. Några av dessa gör emellertid en relativt stor undervisningsinsats. Här kan t ex nämnas Fil Dr Ann-Kristin Jonasson, Docent Andrea Spehar och Professor Maria Oskarson. Av de böcker som ingår i kurslitteraturen är cirka 30 % skriven av kvinnor, cirka 45 % av män och 25 % av både kvinnor och män.

Även om samhällskunskap 4 ger ett tydligt och genomtänkt jämställdhetsperspektiv och trots att det finns kvinnliga lärare i alla kurser och på centrala positioner - förutom kursansvariga även studierektor för lärarutbildningarna och utbildningsansvarig proprefekt - är vår slutsats att jämställdhet skulle kunna genomsyra utbildningen i samhällskunskap på ett starkare sätt, exempelvis genom att synliggöras som perspektiv på fler kurser. Detta är således att betrakta som ett utvecklingsområde. Vi avser att påbörja detta arbete under VT 2019, då jämställdhet som perspektiv kommer att utgöra ett tema på vår årliga lärarutbildningskonferens. Vi ska vid detta tillfälle utvärdera och diskutera hur vi arbetar för att förankra jämställdhetsperspektivet i utbildningen, samt som en utgångspunkt för diskussionerna bjuda in en föreläsare som talar om jämställdhet som perspektiv i högre utbildning. Preliminärt tillsätts därefter en specifik arbetsgrupp som ser över utbildningen från detta perspektiv, för att sedan komma med konkreta

förslag som ska implementeras i kurserna. Detta arbete ligger också i linje med Göteborgs universitets ambition att arbeta med jämställdhetsintegration.

I anslutning till det mediala fokus som uppstod om könsdiskriminering och sexuella trakasserier i samband med #metoo hösten 2017 genomförde programmet en anonym studentenkät om likabehandling och diskriminering inom Ämneslära­r­pro­gram­met. Enkäten besvarades av 182 studen­ter. Av svaren kunde vi dra slutsatsen att de flesta studenterna anser att ett jämställdhetsperspektiv präglar den universitetsförlagda delen av utbildningen. Dock ansåg 6 studen­ter att den inte alls gör det medan 35 ansåg att den gör det, men i låg grad. Liknande resultat erhö­lls för den verksamhetsförlagda delen. Dessa resultat är inte alarmerande men ger oss ändå anledning att reflektera över hur insatser på ÄLP kan utformas för att ge studenterna bättre förutsättningar att nå programmets examensmål, samt för att nå GU:s mål om jämställdhet så som de är formulerade i Vision 2020. Dessa har konkretiserats i en handlingsplan för jämställdhetsintegrering, JiGU. På ÄLP har vi dessutom väl utarbetade rutiner för hantering av diskrimineringsärenden under VFU. Dessa beskrivs närmare i del 1.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Inriktningen startade HT17. Hittills har tre ämneskurser och två VFU-kurser givits för denna grupp. De två första kurserna i samhällskunskap samläses till sin helhet med gymnasieinriktningen. Den tredje kursen samläses till hälften, medan den andra hälften består av en komprimerad version av den kurs som ges som femte kurs för inriktning gymnasiet, med samma lärare. Övriga kurser som ges specifikt för 7-9 är under utveckling eftersom samhällskunskap 4 inte ges förrän hösten 2020. Den kurs som beskrivs ovan kommer emellertid att ligga till grund för samhällskunskap 4 för 7-9-lärare.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

På ÄLP finns rutiner för ett systematiskt kvalitetsarbete från kurs- till programnivå. Varje kurs följs upp genom kursrapporter från kursansvarig lärare. Kursrapporterna granskas av programledarna och bildar underlag till en programrapport. I programrapporten, som SOL är mottagare av, analyseras bland annat styrkor och svagheter. En sådan analys är möjlig att göra på grund av kursrapportens utformning, som fokuserar på detta, såväl ur studentperspektiv som ur lärarperspektiv. I kursrapporten formuleras även förslag till kursutveckling, vilka sammanfattas i programrapporten.

En svag länk i denna del av det systematiska kvalitetsarbetet är antalet studenter som väljer att delta i kursvärderingar. På programmet förs diskussioner om hur detta kan åtgärdas. Diskussionerna har mynnat ut i utvecklingsarbete med dels schemalagda dels muntliga utvärderingar. Även då svarsfrekvensen är låg är det möjligt att identifiera svagheter i vissa kurser om de påpekas av studenterna vid återkommande kurstillfällen eller om flertalet studenter ger samstämmig kritik. På så sätt kan ändå en systematisk kursutveckling ske. Ytterligare ett problem är uteblivna kursrapporter, vilket medför att studenternas kursvärderingar inte kan granskas på programnivå. Programrådet har påpekat vikten av inrapportering och de senaste åren har vi sett en positiv trend, där allt fler kurser avrapporteras.

En viktig del i programrådets systematiska kvalitetsarbete är att relatera kursmål till examensmål, för att kunna garantera att studenterna ges möjlighet att uppnå dem. Därför uppmanas kursansvariga lärare att redogöra för dessa kopplingar i kursrapporterna. Denna del av kvalitetsarbetet är också viktig för institutionernas kursutveckling, då länkningen förtydligar relationen till övriga kurser inom programmet. Andra etablerade kanaler för att få information om programmets styrkor och svagheter är programdialoger med studenterna i mitten av utbildningen och skriftliga studentenkäter i slutet av utbildningen. Dessa beskrivs mer ingående under bedömningsområdet Studentperspektiv.

Sammantaget ger denna information underlag för programrådets utveckling av programmet. Utifrån de utvecklingsområden som identifieras formas årsvisa fokusgrupper i programrådet (se Beskrivning i del 1). Fokusgrupperna utarbetar åtgärdsplaner för sitt arbete. Dessa sammanställs och presenteras för SOL. Därefter genomförs konkreta åtgärder i dialog med institutionerna. Som exempel kan nämnas utformning av en programgemensam kurs om hållbar utveckling, formulering av ramkursplaner för VFU- och examensarbetskurser samt bedömningskriterier och praxis för examination av de senare samt införande av ett nytt system för antagning till programmet. Kollegial utveckling av programmet sker också genom programkonferenser och kollegial kursgranskning som genomförs två gånger per år.

Programrådet tar även initiativ till åtgärder som förväntas underlätta för studenterna att genomföra sina studier inom utsatt tid. Ett exempel på detta är en revidering av behörighetskraven för programmets gemensamma kurser. I denna revidering beaktades studenternas möjligheter till omexamination och studieuppehåll. I samband med detta infördes också en praxis att erbjuda omexaminationer under sommaren. Ytterligare ett mål med revideringen var att förtydliga sammanhang och progression mellan programmets olika kurser.

Den systematiska uppföljningen av programmets högskoleförlagda del anser vi är tillfredsställande. Även om VFU-kurser följs upp systematiskt i form av kursrapporter önskar vi en större delaktighet från medverkande skolhuvudmän och VFU-skolor i detta arbete. Det pågår en revidering av VFU-avtal mellan GU och skolhuvudmän i regionen som ska börja gälla under 2019. Genom det nya avtalet skapas en organisation för kvalitetsuppföljning på programnivå där just detta problem åtgärdas genom programvisa VFU-samverkansgrupper med representanter från GU och medverkande skolhuvudmän. Ett uttalat syfte med VFU-samverkansgrupperna är också att stärka kopplingen mellan den högskoleförlagda delen och den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

Utöver ovanstående rutiner för ÄLP:s kvalitetsarbete ingår medverkande institutioner i respektive fakultets implementering av GU:s policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildningen. Inom ramen för kvalitetspolicy ska fakulteterna bland annat tillse att kurser inom programmet tillgodoser studentinflytande, relevant lärarkompetens, forskningsanknytning, samt ändamålsenlig studiemiljö.

Statsvetenskapliga institutionens kvalitetssäkringsarbete syftar till att säkerställa att våra utbildningar håller en mycket hög kvalitet, samt att utbildningen och studenternas synpunkter följs upp samt tillvaratas på ett systematiskt sätt. Kvalitetssäkringsarbetet vilar på sedvanliga akademiska principer om kollegialitet, dokumentation och öppenhet. Kollegialitet innebär att kvaliteten i våra utbildningar är samtliga kollegors ansvar, och att vi tillsammans med studenterna regelbundet utvärderar våra utbildningar, för att på så sätt skapa en god kvalitetskultur. För att denna kollegiala granskning ska kunna genomföras krävs att kurserna är väl dokumenterade så att genomsynlighet råder. Öppenhet innebär att dokumentationen är tillgänglig, liksom att det råder öppenhet i den kontinuerliga diskussionen kring våra utbildningar.

Institutionens kvalitetsarbete har flera komponenter – kursrapporter, kurskonferenser samt utbildningskonferenser. I samtliga dessa sammanhang medverkar studenter. Samtliga kurser utvärderas av studenterna via GU:s lärplattform efter varje kursomgång. Efter avslutad kurs sammanställer kursansvarig lärare en kursrapport som innefattar sammanställning av studenternas synpunkter som framkommer i kursutvärderingen samt kursansvarig lärares reflektioner avseende kursens genomförande och resultat samt planer för förändringar. Kursrapporten sprids till studenterna via lärplattformen. En utmaning här är, som nämnts ovan, att få studenterna att besvara enkäten. Liksom på många andra utbildningar är svarsfrekvensen låg vilket ibland gör underlaget bristfälligt. De lärare som arbetar inom samhällskunskap för en kontinuerlig diskussion om hur detta kan åtgärdas. Exempelvis har försök gjorts med att anordna ett schemalagt tillfälle då studenterna får komma och muntligt framföra sina åsikter. Samtliga kursrapporter går igenom av studierektor före de skickas till programrådet.

Sedan Ämneslärarprogrammets start genomförs vart tredje år en kurskonferens i enlighet med ett schema som studierektor har ansvar för. Studierektor initierar kurskonferensen och rekryterar två granskande kolleger från statsvetenskapliga institutionen och andra institutioner som medverkar i kurserna, samt kontaktar studeranderepresentanter. Kurskonferenserna resulterar ofta i konkreta åtgärder, som justeringar av kursplanen och/eller ändringar av strukturen i kursen.

Varje år anordnas en utbildningskonferens för statsvetenskapliga institutionens lärarutbildningar av studierektor. I denna konferens deltar studieadministration, studievägledning, kursansvariga lärare, representanter för studenterna och gäster i form av aktiva lärare i samhällskunskap och föreläsare. Syftet är att kontinuerligt diskutera och utveckla utbildningens kvalitet. Konferensen har olika huvudteman varje år, men ett stående inslag är en genomgång av kurserna för att delge aktuella händelser och för att

kursansvariga ska få en helhetsbild av utbildningen, i syfte att öka förutsättningarna för att utbildningen ska utgöra en sammanhållen helhet för studenterna. Utbildningskonferensen resulterar ofta i konkreta åtgärder för att förbättra utbildningen. Som exempel kan nämnas att konferensen VT 18 hade ett särskilt fokus på integreringen av substansinnehåll och ämnesdidaktik i kurserna. En arbetsgrupp presenterade sina slutsatser. Dessa diskuterades av deltagarna och resulterade i att ämnesdidaktik ska presenteras tydligare i kursguiderna och att kursansvarig och ämnesdidaktiker ska samråda inför varje kursstart för att skapa integration av innehållet. Varje hösttermin anordnar studierektor ett möte för kursansvariga under en halvdag, för att ge aktuell information men också för att ta upp specifika diskussioner om utbildningen. Årets möte fokuserade på denna utvärdering för att kursansvariga skulle få möjlighet att ge sina synpunkter.

När det gäller att verka för att studenterna genomför utbildning inom planerad studietid vill vi här nämna att vi har särskilda behörighetskrav för ämneskurserna som konsekvent genom utbildningen gör att studenterna måste ha avklarat vissa poäng på tidigare kurser för att gå vidare. Detta menar vi gynnar studenterna så att de inte hamnar efter. Vi erbjuder också kompetent studievägledning att vända sig till om det skulle uppstå problem att hänga med. Andelen godkända studenter på kurserna i relation till de som gått igenom kurserna var relativt hög under 2018. Kursen "Samhällskunskap 2" har den lägsta andelen godkända med cirka 67 %, vilket delvis tycks bero på att den andra delkursen består av nationalekonomi där en del av studenterna upplever svårigheter med exempelvis matematiska beräkningar och behöver göra omexaminationer. För övriga kurser är andelen mellan 73 och 100 %. Vi kan inte identifiera någon särskilt problematisk kurs utifrån detta.

Sammanfattningsvis är vår slutsats att vi har ett systematiskt tillvägagångssätt när det gäller kvalitetssäkring, genom ett väl förankrat och beprövat system, och att de problem och synpunkter som kommer fram inom kvalitetssäkringens olika delar diskuteras och åtgärdas. Ett utvecklingsområde gäller studenternas utvärderingar, där vi framöver ska fortsätta försöka finna sätt att samla in deras synpunkter på kurserna för att få ett bättre underlag för kursutvecklingen.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Studenterna ges möjlighet att delta i utvecklingen av programmet på olika sätt, framförallt genom kursvärderingar och representanter i programrådet, vilket beskrivits i tidigare avsnitt. De kan även framföra synpunkter på utbildningen i samband med programdialoger och studentenkäter. Dessutom genomför programstudievägledarna riktade samtal med studenterna vid regelbundna tillfällen för information och återkoppling. Inför programstarten erbjuder studievägledningen exempelvis alla nyantagna studenter möjlighet att komma på informationsträffar om högskolestudier och lärarutbildning vid GU. Därefter möter programstudievägledarna studenterna under första terminens kärnkurser. Ytterligare två träffar genomförs, dels i samband med K41G på termin 3 och dels i slutet av utbildningen för att informera om lärarlegitimation och examensansökan.

Inom ämneslärarutbildningen i samhällskunskap är studentrepresentanter närvarande på kurskonferenser, där utbildningens innehåll och genomförande diskuteras regelbundet. Studenter är också närvarande på den årliga utbildningskonferensen för lärarutbildningarna, där såväl enskilda kurser som utbildningen som helhet utvärderas och diskuteras. Studenternas åsikter ligger ofta till grund för utvecklingsarbetet. Här kan nämnas att de studenter som var med på utbildningskonferensen 2017 önskade att ämnesdidaktiken skulle vara mer integrerad i kurserna, vilket var ett viktigt skäl till att studierektor sedan tillsatte en grupp som arbetade med just detta. Samma år bildade studenterna ett nätverk för ämnesdidaktik, vilket uppmuntrades och stöttades av studierektor. Bland annat fick studenterna hjälp att boka lokal så de lätt kunde mötas. Nätverket engagerades även i arbetsgruppens arbete med ämnesdidaktik. Generellt gäller också att de åsikter som studenterna framför i kursutvärderingarna ligger till grund för kursernas kontinuerliga utvecklingsarbete. Som exempel kan nämnas att studentgruppen som läste Examensarbete 1 under HT18 uttryckte önskemål om en mer samstämmig bedömning av examinatorerna, vilket fick till följd att kursansvarig har inlett ett utvecklingsarbete i den riktningen genom en diskussion med studierektor. Studenterna uppmuntras återkommande under utbildningen att ta kontakt med studierektor för att framföra synpunkter på utbildningen. Studierektor tar upp detta vid ämnets introduktion. Hon är också aktiv som lärare i flera kurser och brukar passa på att tala med studenterna om detta i samband med undervisning). Detta gör studenterna emellertid sällan.

Vår slutsats är att även om studenterna ges flera möjligheter att vara aktiva i utvecklingen av utbildningen skulle det vara fördelaktigt om dessa möjligheter kunde tillvaratas bättre och utvecklas. En konkret åtgärd som är påbörjad av studierektor är att ha kontinuerlig kontakt med studentgrupperna, och att samla en grupp studenter från olika årskullar som kan utgöra representanter och framföra synpunkter på utbildningen, samt utgöra en kanal för studierektor och övriga lärare till studentgruppen som helhet.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Framtidens lärare står inför flera utmaningar, där hållbar utveckling och det flerspråkiga klassrummet är två centrala områden. För att ge studenterna beredskap att undervisa om frågor som rör hållbar utveckling läser alla studenter kursen "Hållbar utveckling med människan i centrum". Kursen som av universitetsstyrelsen, belönades med Pam Fredmans pris 2018, har utvecklats genom samverkan mellan programrådet, Universeum, Världskulturmuseet och Globala skolan. Kursen behandlar hållbar utveckling med fokus på social hållbarhet och mänskliga rättigheter. Genom samarbetet möter samtliga studenter alternativa lärmiljöer i form av museer, science centers och konsthallar. Kursen har, tillsammans med övrigt utvecklingsarbete inom hållbar utveckling, lett till att ÄLP kunnat hållbarhetsmärkas.

Enligt Skolverkets statistik läser och lär 18 % av Sveriges elever på sitt andraspråk. För att ge dessa elever extra stöttning i sitt lärande är det viktigt att lärare i alla ämnen förstår kopplingen mellan språkliga krav och kunskapsutveckling i ämnet. Programrådet har haft fokus på att försöka utveckla programmet, så att alla studenter ska få en kurs om språk- och kunskapsutvecklande arbete. Denna kurs är nu under utveckling och kommer att starta HT19.

Samhällskunskap som ämne relaterar till fenomen som är dynamiska, vilket inte minst illustreras av det politiska landskapet föränderlighet. Det empiriska underlaget i samhällskunskap förnyas således ständigt, vilket ökar betydelsen av att säkerställa kopplingen mellan undervisning och forskning. Vi menar att vi genom en sådan stark koppling ger studenterna de mest aktuella kunskaper som för närvarande finns. Utbildningen ger även generiska kunskaper när det gäller att söka och bearbeta ny information, dels genom de båda examensarbetskurserna, dels genom moment som exempelvis media och demokrati.

När det gäller samverkan har vi kontakt med yrkesverksamma lärare som är med på utbildningskonferenserna. De har även haft korta inslag på några kurser och medverkat då vi välkomnat nya studenter för att berätta om sin yrkesverksamhet som lärare, och de. Vidare deltar statsvetenskapliga institutionen sedan två år i Ämnets dag, där yrkesverksamma lärare bjuds in till en heldag med föreläsningar av forskare inom samhällskunskapens ämnen, på ett specifikt tema. Här med bidrar vi till att knyta skolan närmre aktuell forskning inom samhällskunskap. Samhällskunskapens dag har varit välbesökt och utvärderingarna mycket positiva. En ambition på lite längre sikt (2020/21) är att börja erbjuda fortbildningskurser för lärare i samarbete med andra institutioner. Inledande diskussioner kring detta har förts med institutionen för sociologi och arbetsvetenskap och Förvaltningshögskolan.

Vår slutsats är att utbildningen i samhällskunskap har en styrka i att den förbereder studenterna för att möta förändringar i arbetslivet genom att de får gedigen kunskap om aktuell forskning samt ges verktyg att söka och värdera ny kunskap. När det gäller utvecklingsområden har vi för avsikt att fortsätta samarbetet med yrkesverksamma lärare och flera konkreta sätt att utveckla detta har diskuterats i olika sammanhang. Ett exempel är att universitetslärare skulle kunna vara med och besöka VFU-skolor för att få en viss inblick i studenternas kommande arbetsmiljö, ett annat förslag är att de yrkesverksamma

lärarna skulle kunna ha återkommande inslag i kurserna. Detta är en diskussion som kommer att återupptas och realiseras under den kommande treårsperioden

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Texten ovan gäller generellt, men när det gäller kontakt med yrkesverksamma lärare har vi för avsikt att knyta kontakter även med 7-9-lärare.

Specifikt för gymnasieskolan

Den generella beskrivningen ovan gäller för gymnasieskolan. De lärare vi har kontakt med för närvarande är gymnasielärare.